

TURAN YAZGAN HOCA VE TÜRK DÜNYASI

Selçuk ÜNLÜ*

Atatürk, ölümünden kısa bir süre önce, o günkü Sovyetler Birliği ile dost ve komşu olduğumuzu, ancak ileride Sovyetlerin dağılabileceğini öngörerek oradaki Türk Cumhuriyetleri ile ilişkiye hazır olmamız gerektiğini ifade ediyordu. Onun ölümünden sonra Türkiye’de yaşanan “millî şef” döneminin, Türkiye dışındaki Türklere bakışı hepimizin malumûdur. Türkiye dışı Türklere ilgilenenler çeşitli cezalara çarptırılmış, “kafatasçılıkla” itham edilmişlerdir. 1940’lı yıllarda yaşanan “taputluk” hadiseleri örnek gösterilebilir.

Türkiye’nin 1950’den sonra geçtiği çok partili dönemde de işbaşına gelen hükümetler, her ne kadar millî hareketlere açık olmuşlarsa da dış Türklere ilişki kurmada, biraz da dış güçlerin etkisiyle fazla yol alınmamıştır. 1989’da Sovyetler Birliği dağılır ve bugün bildiğimiz bağımsız Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Azerbaycan istiklallerini ilan ederler. O güne kadar bu ülkelere pek çok zorluklardan sonra ancak Moskova üzerinden gidilebiliyor, THY ancak Moskova’ya kadar uçabiliyordu. Bu Türk Cumhuriyetlerine yapılan geziler de ferdi olmaktan öteye geçemiyordu. Kısaca, T.C. Devleti olarak bu Türk Cumhuriyetleriyle geleceğe yönelik geniş kapsamlı canlı ilişkiler kurulamamıştı. Bu iş özel girişim ve kuruluşlara kaldı. İşte Turan YAZGAN hoca bu konuda bir ilki gerçekleştiren isimdir. Kendisinin önderliğinde, bizim de içinde bulunduğumuz ilk Türk kafilesini 1989 senesinin 8 Kasım günü THY ile İstanbul- Bakü (Azerbaycan) seferini gerçekleştirerek taşları yerinden oynatmıştır. O gün sanki bütün Azerbaycan Bakü’de kabilemizi karşılamaya gelmişti.

Kafilemizi oluşturan ilim, sanat ve işadamları geleceğe yönelik pek çok bağlantı kurdular ve yatırımlar yaptılar. Bu gezimizi Güney Sibiryaya Özerk Türk topluluklarına, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri’ne, Kırım’a ve Moldova’ya gene Turan YAZGAN hocanın önderliğinde birbiri ardına gerçekleştirilen gezilerimiz

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi

takip etti. Turan YAZGAN hoca Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin ulaşamadığı Türk Dünyasını âdeta fethediyordu. Beraberindeki fedakar müteşebbislerle okullar ve fakülteler açıyor, öğrenciler gönderiyor, bu cumhuriyetlerden öğrenciler davet ediyor, Türkiye dışındaki Türk Dünyasını manevi bağlarla Türkiye’ye kenetliyordu. Tabir-i caiz ise Necip Fazıl Kısakürek’in,

“Surda bir gedik açtık, mukaddes mi mukaddes

Ey kahpe rüzgar artık, ne yandan esersen es”.

mısralarının ihtiva ettiği canlı Türk Dünyası iletişimi artık başlamış oluyordu.

Turan YAZGAN hoca yolu açmıştı. Onun açtığı bu yoldan başka fedakar Türk müteşebbisler de giderek oraları âdeta manen Türk kültürüyle mayalamışlardır. Turan YAZGAN hoca oralara yalnız gezi düzenlemek, okul ve fakülte açmak, öğrenci ve öğretim elemanı göndermek, Türk kültür dünyasına hizmet eden kitapçevleri açmakla kalmamış, aynı zamanda oralardan Türkiye’ye davet ettiği öğrencileri okutmuş, Türk Dünyası ile ilgili millî ve milletlerarası kongreler tertip etmiştir.

1980 senesinde Bakanlar Kurulu kararıyla faaliyete geçmiş olan ve Turan YAZGAN hocanın başında bulunduğu ve büyük bir başarıyla yönettiği Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, âdeta bir Türk Dünyası Kültür Merkezi halinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu cümleden olmak üzere vakıf, gerek Türkiye içinden ve gerekse Türk Cumhuriyetleri’nden pek çok ilim ve sanat adamının tercüme veya telif eserlerini çeşitli imkânsızlıklara rağmen basmış, bunları Türk Dünyasına ulaştırmıştır. Bu arada hocamız çok büyük maddî sıkıntılarla karşılaşmış, ama yılmamış ve bunların üstesinden gelmesini bilmiştir. Bütün bu sıkıntılara rağmen hocamız Türk Dünyası Araştırmaları ve Türk Dünyası Tarih Dergisi gibi geçmişten günümüze bütün Türk dünyasının enine boyuna irdelenişini ihtiva eden son derece ilmi seviyeli ve orijinal çalışmaların yer aldığı iki yaygın organını da ayakta tutmayı başarabilmiştir.

Turan YAZGAN hocamız tarihteki eşsiz Türk mutfağını da günümüze taşıyarak Süleymaniye Külliyesinde Darüszıyafe’yi açarak, Türk damak zevkini son zamanda maalesef ülkemizi istila etmiş “fast food” ve yabancı mutfaklara karşı korumaya ön ayak olmuştur. Kısaca; nerede Türk varsa Turan YAZGAN hocamızın orada izleri vardır. İstanbul veznecilerde Ankaravî Mehmet Efendi Medresesine (Türk Dünyası Araştırma Vakfı’nın yer aldığı mekân) yolu düşenler, bu vakfın mesaî mefhumu tanımadan bayram ve tatil günlerinde dahi faaliyetlerini sürdürdüğüne şahit olacaklardır. Vakıf demek Turan YAZGAN hocamız demektir ve hocamız bu müesseseyle bütünleşmiştir-özdeşleşmiştir.

Turan YAZGAN hocamızın üzerinde durduğu en önemli meselelerin başında Türk dünyası alfabe birliği gelmektedir. Bugün Türk dünyasında 30 ayrı alfabe kullanılmaktadır. Bu da Türk dünyasında bir parçalanmışlığa yol açmaktadır. Dil, milletin kimliğidir, Türk dünyası alfabe birliği de bu dünyanın birliğini sağlamaya yöneliktir. Dil birliği, milli birlik demektir. İşte hocamız bunu amaçlamaktadır.

Hocamız, Türk Dünyasını araştırma uğruna varını yoğunu seferber etmiş, harcamıştır. Kendisini yakından tanıyanlar, günlük mütevazı hayatının yanı sıra, evinin de çok sade tefriş edilmiş olduğunu görecektir. Hocamız bu çok yönlü kültür faaliyetlerinin yanı sıra, mesleği (Çalışma Ekonomisi ve Endüstriyel İlişkiler) ile ilgili pek çok ilmi eseri de Türk ilim hayatına kazandırma vakti ve imkânı bulabilmiştir.

Kısaca, Turan YAZGAN hocamız T.C devletinin yapamadığını gerçekleştirmiştir. O Türk milletine daha çok lâzımdır. Temennimiz, milletimizin bağrından yeni Turan YAZGAN'ların çıkmasıdır. Hocamız mesleğinden emekli olmuştur ancak O'nun sözlüğünde "emekli" kelimesi yoktur. Hocamıza Allah'tan sağlıklı, uzun ömürler diler, mukaddes misyonu için milletimiz adına şükranlarımı sunarım.